

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2018/19:SfU3y

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet gav den 28 mars 2019 övriga utskott tillfälle att senast den 7 maj 2019 yttra sig över regeringens skrivelse 2018/19:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 och de motioner som kunde komma att väckas med anledning av skrivelsen. Regeringens redogörelse omfattar huvudsakligen åtgärder som vidtogs under perioden den 1 januari 2018–31 december 2018.

Socialförsäkringsutskottet redovisar i detta yttrande sina överväganden i fråga om behandlingen av de riksdagsskrivelser som gäller utskottets beredningsområde. Inga motionsyrkanden har väckts med anledning av skrivelsen.

Utskottets överväganden

I skrivelsen redovisar regeringen behandlingen av 37 riksdagsskrivelser i ärenden som beretts av socialförsäkringsutskottet. Följande åtta riksdagsskrivelser har enligt redogörelsen inte slutbehandlats:

- 2016/17:122 om felaktiga utbetalningar
- 2016/17:144 om felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen
- 2016/17:236 om förstärkt arbete mot missbruk
- 2016/17:318 om ytterligare åtgärder för arbetskraftsinvandringen
- 2017/18:41 om möjlighet att avstå från återkallelse vid mindre avvikelser
- 2017/18:124 om stärkt rehabiliteringskedja
- 2017/18:208 om att förkorta handläggningstiderna
- 2017/18:329 om retroaktivitet avseende efterlevandestöd

Utskottet noterar inledningsvis, när det gäller riksdagsskrivelse 2018/19:80 som rör anslag inom utgiftsområde 8 Migration, att regeringen anger skrivelsen som slutbehandlad med hänvisning till det regleringsbrev för Migrationsverket för budgetåret 2019 som beslutades den 20 december 2018. Utskottet kan emellertid konstatera att regeringen först genom sitt beslut om ändring av regleringsbrevet den 14 mars 2019 angav som villkor för anslag 1:1 Migrationsverket att 100 miljoner kronor av medlen endast får användas för att inrätta nya förvarsplatser. Regeringen har även i ändringsbeslutet gett Migrationsverket i uppdrag att bl.a. öka antalet förvarsplatser samt redovisa behovet av förvarsplatser över tid. Utskottet anser att det är olyckligt att regeringen i sin skrivelse anger riksdagens skrivelse som slutbehandlad med hänvisning till det regleringsbrev som beslutades i december 2018.

Av de riksdagsskrivelser som anges som inte slutbehandlade i regeringens skrivelse kan konstateras att i det äldsta ärendet, riksdagsskrivelse 2016/17:122 om felaktiga utbetalningar, anges att en utredning tillsattes 2016 med uppdrag att bl.a. utvärdera tillämpligheten av bidragsbrottslagen (2007:612) och lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar i välfärdssystemen. Utredningen lämnade sitt betänkande den 28 februari 2018, och remisstiden gick ut för snart ett år sedan, den 15 juni 2018. Med beaktande av att regeringen har berett tillkännagivandet sedan 2016 och att ett remissbehandlat förslag funnits sedan juni 2018 är det ytterst angeläget att frågan snarast får sin lösning. Utskottet noterar att en proposition nu är aviserad till juni 2019.

Vad gäller riksdagens tillkännagivande i riksdagsskrivelse 2016/17:236 om direktåtkomst för Migrationsverket till vissa uppgifter hos andra myndigheter och om uppdrag till Migrationsverket att förstärka arbetet mot missbruk av reglerna för arbetskraftsinvandring anger regeringen i sin skrivelse att frågan fortfarande behandlas bl.a. med anledning av de synpunkter som lämnats i

samband med remitteringen av betänkandet Stärkt ställning för arbetskraftsinvandrare på arbetsmarknaden (SOU 2016:91). Remisstiden i detta ärende gick ut för mer än två år sedan, den 20 februari 2017. När det gäller frågan om s.k. direktåtkomst kan det vidare påpekas att det redan i utredningsbetänkandet Personuppgiftsbehandling på utlännings- och medborgarskapsområdet (SOU 2015:73) bl.a. föreslogs att Migrationsverket skulle få medges direktåtkomst till vissa uppgifter hos Skatteverket. Mot den bakgrunden och oaktat frågans komplexitet är det ytterst beklagligt att regeringen ännu inte presenterat något förslag för att tillgodose tillkännagivandet. Det har gått lång tid sedan riksdagen gjorde sitt tillkännagivande, och enligt utskottets mening är det angeläget att regeringen slutligen verkställer riksdagens beslut. Även i riksdagsskrivelse 2016/17:318 om ytterligare åtgärder för arbetskraftsinvandringen togs frågan om direktåtkomst upp, vilket visar att det är en angelägen fråga och att det är viktigt att ett förslag om detta utarbetas och läggs fram snarast.

I riksdagsskrivelse 2016/17:318 om ytterligare åtgärder för arbetskraftsinvandringen behandlas också bl.a. den del av riksdagens tillkännagivande som gällde att regeringen bör säkerställa att det görs en helhetsbedömning vid handläggningen av uppehållstillstånd för arbete. I sin skrivelse anger regeringen när det gäller denna fråga att åtgärder vidtagits som säkerställer en sådan ordning. Frågan om en helhetsbedömning vid handläggning av uppehållstillstånd för arbete behandlas även i ett ärende från riksmötet 2017/18, riksdagsskrivelse 2017/18:41 om möjlighet att avstå från återkallelse vid mindre avvikelser. Regeringen anger i sin skrivelse bl.a. att en särskild utredare har haft i uppdrag att lämna förslag på författningsändringar som säkerställer att arbetskraftsinvandrare inte utvisas på grund av att arbetsgivare utan uppsåt begått mindre eller obetydliga fel när det gäller villkoren för arbetstillstånd, även om felet upptäckts efter det att tillståndstiden löpt ut eller om Migrationsverket uppmärksammat det. Uppdraget har, när det gäller denna del, redovisats i promemorian Mindre eller obetydliga fel gällande villkoren för arbetstillstånd (Ds 2017:64). Av regeringens skrivelse framgår att i promemorian, som har remissbehandlats, beaktas inte material som blivit tillgängligt efter den 11 december 2017. Av två rättsfall från Migrationsöverdomstolen som beslutades därefter (MIG 2017:24 och MIG 2017:25) följer dock att en helhetsbedömning av samtliga anställningsvillkor i det enskilda fallet måste göras för att kunna avgöra om dessa är i överensstämmelse med vad som följer av kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Utskottet anser att det inte är rimligt att utländska arbetstagare drabbas onödigt hårt om en arbetsgivare har begått ett mindre eller obetydligt fel. Det är heller inte proportionerligt att en seriös arbetsgivare förlorar viktig kompetens i sådana fall. Samtidigt är det viktigt att regler, avtal och branschpraxis respekteras när man tar in utländsk arbetskraft. Utskottet noterar även att statistik från Migrationsverket visar att antalet utvisningar minskat sedan Migrationsöverdomstolens avgöranden. När det gäller de s.k. kompetensutvisningarna vill utskottet peka på att de frågor som kvarstår att lösa rymms inom den sakpolitiska överenskommelse som slöts i januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet,

Liberalerna och Miljöpartiet. Utskottet vill också understryka att det är viktigt att kommande förslag bygger på en bred överenskommelse och helhetslösning vad gäller arbetskraftsinvandringen. Utskottet utgår från att regeringen driver på och tar ansvar för att frågan fortsätter att beredas.

När det gäller ett ärende från riksmötet 2017/18, riksdagsskrivelse 2017/18:329 om att skärpa regelverket för efterlevandestöd, anger regeringen i sin skrivelse att ärendet bereds i Regeringskansliet. Trots att riksdagens tillkännagivande är relativt nytt är det enligt utskottets mening anmärkningsvärt att regeringen inte redovisar någon konkret beredningsåtgärd som vidtagits för att tillgodose tillkännagivandet.

Stockholm den 7 maj 2019

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Katarina Brännström (M), Paula Bieler (SD), Solveig Zander (C), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Kadir Kasirga (S), Hans Eklind (KD), Björn Petersson (S), Barbro Westerholm (L), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Mats Berglund (MP), Arin Karapet (M), Jennie Åfeldt (SD), Paula Holmqvist (S), Christina Høj Larsen (V) och Erica Nädin (S).

Avvikande meningar

1. Riksdagens skrivelser till regeringen (M, SD, KD)

Maria Malmer Stenergard (M), Katarina Brännström (M), Paula Bieler (SD), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Hans Eklind (KD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Arin Karapet (M) och Jennie Åfeldt (SD) anför:

I regeringens skrivelse om riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018, den s.k. skrivelse 75, redovisas ett antal tillkännagivanden som rör arbetskraftsinvandring och som redovisas som inte slutbehandlade. Bland annat gjorde riksdagen ett tillkännagivande om att regeringen bör säkerställa att det görs en helhetsbedömning vid handläggningen av uppehållstillstånd för arbete (rskr. 2016/17:318 om ytterligare åtgärder för arbetskraftsinvandringen). Regeringen anger i sin skrivelse att det har vidtagits åtgärder som säkerställer en sådan ordning. I den sakpolitiska överenskommelse som slöts i januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet anges emellertid att problemet med kompetensutvisningar måste lösas. Mot den bakgrunden kan regeringens bedömning i denna del ifrågasättas. Vikten av att regeringen snarast vidtar konkreta beredningsåtgärder med anledning av riksdagsbeslutet måste understrykas.

Även i riksdagsskrivelse 2017/18:41 gjorde riksdagen ett tillkännagivande om regelverket för arbetskraftsinvandring. Utskottet anförde bl.a. att det mot bakgrund av de problem som finns med dagens regler, där enskilda drabbas oproportionerligt hårt, är angeläget att frågan om återkallelse på grund av mindre avvikelser får en lösning så snart som möjligt. Regeringen anger i sin skrivelse att en särskild utredare haft i uppdrag att bl.a. lämna förslag på författningsändringar som säkerställer att arbetskraftsinvandrare inte utvisas på grund av att arbetsgivare utan uppsåt begått mindre eller obetydliga fel, även om felet upptäcks efter det att tillståndstiden löpt ut eller om Migrationsverket uppmärksammat det. Regeringen anger vidare att i Ds 2017:64, som har remissbehandlats, redovisas händelser som inträffade före den 11 december 2017. Därefter har Migrationsöverdomstolen i två domar (MIG 2017:24 och MIG 2017:25) angett bl.a. att en helhetsbedömning av samtliga anställningsvillkor i det enskilda fallet måste göras för att kunna avgöra om dessa är i överensstämmelse med vad som följer av kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Det kan konstateras att riksdagen gjort en rad tillkännagivanden som rör arbetskraftsinvandring och s.k. kompetensutvisningar. Av regeringens skrivelse kan inte utläsas att några konkreta beredningsåtgärder vidtagits sedan Migrationsöverdomstolens domar. Det kan också konstateras att, och som anges ovan, det i den sakpolitiska överenskommelse som slöts i

januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet anges att problemet med kompetensutvisningar måste lösas. Frågan är ytterst angelägen, och regeringen måste snarast vidta åtgärder så att frågan får en lösning.

I ett nyare ärende, riksdagsskrivelse 2018/19:80 om anslag inom utgiftsområde 8 Migration, anger regeringen att skrivelsen är slutbehandlad genom regeringens beslut den 20 december 2018 om regleringsbrev för Migrationsverket och i förekommande fall ytterligare riktlinjer för de anvisade anslagen. Det kan dock konstateras att det var först genom ett beslut den 14 mars 2019 om ändring av regleringsbrevet som regeringen angav som villkor för anslaget 1:1 Migrationsverket att 100 miljoner av medlen endast får användas för att inrätta av nya förvarsplatser. Det var även först genom det ändrade beslutet som Migrationsverket fick i uppdrag att bl.a. öka antalet förvarsplatser samt i samråd med Polismyndigheten analysera och redovisa behovet av förvarsplatser över tid och vilken effekt detta har på återvändandearbetet och brottsbekämpningen. Det bör understrykas att det är av stor vikt att regeringen lämnar korrekta uppgifter och redogörelser i sin skrivelse om åtgärder med anledning av riksdagens skrivelser.

2. Riksdagens skrivelser till regeringen (S, V, MP)

Rikard Larsson (S), Kadir Kasirga (S), Björn Petersson (S), Mats Berglund (MP), Paula Holmqvist (S), Christina Höj Larsen (V) och Erica Nådin (S) anför:

När det gäller riksdagsskrivelse 2016/17:122 om felaktiga utbetalningar anger regeringen att Utredningen om utvärdering av bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet (SOU 2018:14) överlämnade sitt utredningsbetänkande den 28 februari 2018. Utredningen föreslår bl.a. att tillämpningsområdet för både bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska utvidgas. Det kan konstateras att regeringen därefter den 26 april 2019 lämnade lagrådsremissen Ett starkare skydd för välfärdssystemen. I lagrådsremissen föreslås bl.a. att bidragsbrottslagens tillämpningsområde ska utvidgas och även avse stöd, bidrag och ersättningar som beslutas av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller en kommun och som avser en enskild person, men inte betalas ut till den enskilde (ekonomiskt stöd). I lagrådsremissen anges det bl.a. att assistansersättningen måste anses vara en lika central välfärdsförmån, med samma behov av straffrättsligt skydd, i de fall ersättningen betalas ut till en assistansanordnare som när utbetalningen görs direkt till den enskilde. Regeringen föreslår vidare att maximistraffet för grovt bidragsbrott ska skärpas från fängelse i fyra år till fängelse i sex år. Straffskalan kommer därmed att överensstämma med den som gäller för grovt bedrägeri och grovt skattebrott. Det föreslås även att preskriptionstiden för ringa och vårdslöst bidragsbrott ska förlängas från två till fem år. En proposition är aviserad till juni 2019. Mot den

bakgrunden och med beaktande av valutgången och regeringsbildningsprocessen med en övergångsregering under lång tid anser vi att tiden från riksdagens tillkännagivande till dess att ett förslag arbetats fram inte kan anses anmärkningsvärt lång.

I riksdagsskrivelse 2016/17:236 om förstärkt arbete mot missbruk av reglerna återfinns ett tillkännagivande till regeringen om att införa direktåtkomst för Migrationsverket till vissa uppgifter hos andra myndigheter och om uppdrag till Migrationsverket att förstärka arbetet mot missbruk av reglerna för arbetskraftsinvandring. Regeringen anger i sin skrivelse att frågan fortfarande hanteras med anledning av de synpunkter som lämnats i samband med remitteringen av betänkandet Stärkt ställning för arbetskraftsinvandrare på arbetsmarknaden (SOU 2016:91). Vidare anges att Regeringskansliet för en löpande dialog med Migrationsverket för att uppnå syftet att informationsutbytet mellan myndigheterna ska fungera på ett tillfredsställande sätt. Även riksdagsskrivelse 2016/17:318 om ytterligare åtgärder för arbetskraftsinvandringen rörde frågan om direktåtkomst för Migrationsverket. Det måste påpekas att frågan om direktåtkomst, som anges i utredningsbetänkandet SOU 2016:91, är mycket komplicerad och att hänsyn måste tas till risken för integritetskränkningar vid utarbetandet av nya lagförslag. Vi utgår från att regeringen arbetar med frågan om direktåtkomst och ser ingen anledning att rikta kritik mot regeringen i detta avseende.

Ett relativt nytt ärende från riksmötet 2017/18 avser retroaktiv utbetalning av efterlevandestöd, riksdagsskrivelse 2017/18:329. Regeringen anger att ärendet bereds i Regeringskansliet. Vi ser positivt på att regeringen arbetar med frågan men anser att mer detaljerad information om hur arbetet bedrivs hade varit önskvärd.